

GİRİŞ

“Dünyayı anlamadan Türkiye’yi anlamak olanaksızdır”

Ülkemizin ekonomik, siyasi, askeri, kültürel alanlarda mevcut durumuna ilişkin gerçekçi ve yararlı bir değerlendirme yapabilmek için, dünya ekonomisindeki genel durumu, değişim eğilimlerini, ülkelerin karşılıklı etkileşimlerini ve tüm bunların içinde Türkiye’nin konumunu anlamak zorundayız. Bu gereklilik; mevcut durum analizlerinde olduğu kadar, geçmişe dair değerlendirmelerimiz ve geleceğe ilişkin öngörülerimiz için de geçerlidir.

Dünya ekonomisini yönlendiren gelişmeleri; sosyo-ekonomik gelişme eğilimleri, yeni buluşlar, bilim ve teknoloji politikalarının olası değişim senaryoları ve merkez ülkelerin diğer ülkeler karşısındaki konumlanışı ile gerçekçi bir şekilde değerlendirdiğimiz takdirde, hem dünyanın hem de ülkemizin geleceğine dair bir öngörü yapma şansına sahip olabiliriz.

Dünyada politik ekonominin gelecekte alacağı biçim üzerine düşünmek neden önemlidir? Çünkü; bugünün kararlarıyla geleceği oluşturmaktayız. Geleceğe yönelik tasavvur ettiğimiz tüm olasılıklar ve kurduğumuz senaryolar, bizi bugünün kararlarında daha esnek, özenli ve dikkatli bir çerçeve kurmamızı sağlar. Öngörü çalışmalarında pek çok gelecek alternatifi mümkün hale gelmektedir. Hangi geleceğe ulaşacağımız bir bakıma bugünkü aldığımız kararlara bağlıdır. Dolayısıyla, bugünkü seçimlerin geleceği şekillendirebileceği hatta yaratabileceğinden hareketle, öngörü; geleceğe yönelik bilinçli bir aktif yaklaşımdır.

Öngörü (foresight), tahmin (forecast) ile aynı değildir. Tahmin çalışmaları, olabildiğince doğru tek bir gelecek tahmin eder. Ancak tahminler, uzun vadede anlamlı bir sonuç getirmemektedir. Örneğin hava tahmin raporları; 1.güne ilişkin yapılan tahminlerin bile gerçekleşme derecesi %80 dir. Bu oran 2. gün için %50’ye, 3. gün için %30’a düşmektedir.

Öngörü ise farklı eğilimler ve tercihler sonucu ortaya çıkacak farklı gelecek alternatiflerini tanımlar. Bu alternatiflerden hangisine ulaşılabileceği, yapılacak tercihlere bağlı olarak değişir. Böylece bugünden itibaren alınacak kararlar doğrultusunda geleceği şekillendirme imkanını yaratır.

Bu nedenle bu raporun amacı:

- Bilim, teknoloji, ekonomi, çevre ve toplum geleceği ile ilgili uzun dönemli eğilimleri dikkate alan bir stratejik değerlendirme yapmak;
- Geleceğin kesin bir fotoğrafını elde etme yerine dünyada gelişen eğilimlerin ve bunların ülke düzeyindeki yansımalarını doğru olarak tespit etmek ve bu doğrultuda Türkiye’nin önceliklerini tespit etmek;
- Hayal ettiğimiz geleceğimizi mümkün, en azından, daha muhtemel hale getirmeye yönelik olarak, bu günden alınması gereken stratejik kararları belirlemektir.

Öncelikle, dünya ekonomisindeki gelişmeler; Özet olarak ABD, Avrupa, Japonya ve BRIC (Brasıl, Russia, India, China) ülkeleri bazında 6 temel göstergede incelenecektir. Bunlar; askeri güç, eğitim, Ar/Ge, dünya ticaretindeki yeri ve rolü, dış ticaret açığı/bütçe açığı/borçluluk, yaratılan katma değerdir. Daha sonra Türkiye ekonomisi bu kriterler açısından değerlendirilecektir. Sonuç bölümünde ülkemizde beklenen geleceğe ulaşmak için yapılması gerekenler ele alınacaktır.

A. DÜNYA EKONOMİSİ- GELİŞMELER VE EĞİLİMLER

Sanayi devriminin yaşandığı 1800'lerden II.dünya savaşına kadar geçen süre içerisinde dünya ekonomisinde tüm kuralları ve yaşam biçimlerini belirleyen merkez ülke İngiltere idi. 1945'ten günümüze kadar ise, dünyanın politik ve ekonomik dominant gücü ABD olmuştur. Teknolojik inovasyon, mekanizasyon, ürünlerin standardizasyonu, ölçek ekonomileri ve seri üretimi içeren muazzam büyüklükte ekonomik bir güç olan Amerikan kapitalizmi Avrupa'daki benzerlerinden çok daha dinamik ve yenilikçi bir yapıya sahiptir.

ABD; 1945 sonrasında kurulan Bretton Woods sisteminde, ulus devletleri IMF, Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, GATT gibi uluslar arası kurumlar aracılığıyla kontrol altına almış, dünya rezerv parası olan dolarıyla ve hava kuvvetlerine dayalı askeri gücüyle tartışmasız egemen olmuş, herkese açık ve herkesi içine alan bir dünya sistemi kurmayı başarmıştı. Kültürel gücü ve etkisiyle birlikte, gerçek bir global güce kavuşmuştur.

1945-1990 döneminde iki kutuplu dünya düzeninde kapitalist dünyanın liderliğini üstlenen ABD, Sovyet Bloğunun çöküşünün ardından 1990-2000 döneminde tek merkezli bir dünyanın ekonomik ve politik liderliğini sürdürmüştür.

Aradaki farklılıklara rağmen Amerika'nın Avrupa ile paylaştığı soy ırk, tarih, kültür, din, inançlar ve ortak çıkarlar "Batı" terimi altında toplanmaktadır. Batı; yaşadığımız dünyayı değiştirmiştir. Günümüzde, küresel dünyada artan rekabete rağmen dominant jeopolitik ve kültürel güçtür. Batı etkisi o kadar yaygın ki dünyayı onsuz düşünmek veya Batı olmasaydı nasıl bir dünya olurdu diye hayal etmek bile nerdeyse imkansız. 1990'lardan bu yana yaşanan küreselleşme; tek yönlü bir süreçten ziyade oldukça karmaşık bir olgudur. Bir taraftan birleştirirken diğer taraftan ayrıştırmaktadır.

Bugün henüz bebeklik döneminde olan ve dünyayı değiştirmesi beklenen tarihi bir süreçle tanışılmaktadır. Tek merkezli dünya ekonomisi çok merkezli bir yapıya doğru evrilmektedir.

Batı tanımı altında toplanan gelişmiş dünya ülkeleri (Amerika, Kanada, Batı Avrupa, Avustralya, Yeni Zelanda ve Japonya), gelişen dünya ülkeleri tarafından kuşatılmaktadır. Bu ülkelerin toplam nüfusları dünya nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır ve ekonomik büyüme hızları son yıllarda gelişmiş dünyadan daha yüksektir. Bu ülkelerin ekonomik yükselişleri, küresel güç dengesinde belirgin bir kayma yaratmaktadır. Dünyanın yegane hiper gücü olan ABD, küçülmüş bir dev olmayı sürdürmektedir. Dış politika başarısızlıklarının yanı sıra 2008'den bu yana yaşanan finansal kriz ABD'nin güç kaybı sorununu gündeme getirmiştir.

Çin'in dünyanın yeni egemen gücü, küresel ekonominin kurallarının hazırlayıcı ve uygulayıcısı olarak ABD'nin yerini almayacağı bugün en fazla incelenen konudur. Ayrıca önemli bir merak konusu da, Çin'in liberal, kapitalist ve demokratik dünya sistemiyle pürüzsüz bir şekilde entegre olup olmayacağı ile ilgilidir.

Gelişmelerin yönü henüz tartışılmakla beraber, artık herkesin kesin olarak kabul ettiği durum ise, yeni bir dünya düzeninin yapılanmakta olduğudur. Bu değişim eğiliminden hareketle, temel göstergeler bazında dünya ülkelerinin konumu aşağıdaki bölümde ele alınmaktadır.

1. DÜNYA EKONOMİSİ/Mevcut Durum ve Eğilimler

Dünya ekonomisinde 2000’li yıllarda son yüzyıl ortalamasının %2-3 üzerinde büyüme gerçekleşmiştir. Bu yıllar -2008’e kadar- altın yıllar olarak kabul edilebilir. Bu dönemde dünya genelinde izlenen yüksek büyüme seyri ve kalkınma hamlesi gelişmekte olan ülkelerde de ortaya çıkmıştır. 1980-1999 döneminde %3.4 büyüeyebilen gelişmekte olan ülkeler, 2000-2007 döneminde %6 büyüme hızına ulaşmışlardır. Bu ülkeler, enflasyonu kontrol altına almayı başarmışlar, makro istikrarı sağlamışlar ve açıklarını azaltmışlardır.

Ancak 2008 yılında başlayan finans krizi, dünya genelinde büyük çalkantıya neden olmuştur. Krizin 10 trilyon \$’lık bir zarara neden olduğu tahmin edilmektedir. 2008 sonrasında Çin ve Hindistan hariç tüm dünya ülkeleri küçülmüştür.

Krizin yarattığı makro ekonomik istikrarsızlığın yanı sıra zenginliğin dağılımında da aktörler değişmiştir. Bugüne kadar zenginlik yaratan tek aktör ABD iken bugün Çin, ABD ile neredeyse başa baş gelmek üzeredir. Dünya genelinde gelir dağılımındaki dengesizliğin en önemli göstergesi; kişi başına gelirin 1.000\$ ile 38.000\$ arasında değişmesidir. Dünya genelindeki gelir dağılımındaki dengesizliğin beraberinde ortaya çıkardığı göç ve terör konusu bugün ve gelecekte insanlığın en önemli sorunlarını oluşturmaktadır.

Dünya ekonomisi toplam geliri içindeki (%) pay

Ülkeler	2000	2010	2040
ABD	22	22	14
AB	21	22	14
Çin	11	14	30
Japonya	8	6	2
Hindistan	5	6	12
Diğer ülkeler toplamı	33	30	28
Toplam gelir trilyon \$	44	80	307

Ekonomik büyümenin temel unsurları; demografi, finansman ve teknolojidir. Dünya nüfusu önümüzdeki 40 yıl içinde %40 artacaktır. Bu çok ciddi bir rakam ve altyapı, tarım, sağlık eğitim ve teknoloji alanlarında çok ciddi bir talep ile karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir. Dünya toplam geliri 2010 yılında 80 trilyon \$ civarındadır, bunu 15-20 trilyon \$’ı tasarruflardan oluşmaktadır. Yani, yeni finansman kaynaklarına ihtiyaç duymaksızın finansman sağlayacak kaynak dünyada mevcuttur.

Bugün yaşanan kriz, sistemin borçlanma esasına dayanmasından kaynaklanmaktadır. ABD varlıkların uzun vadede değer kazanacağı varsayımından hareket etmiş ve dünyada bu suni değer artışından kaynaklanan talep artışını finanse edebilmiştir. Suni değer artışı sadece gayrimenkullerde değil, borsalarda ve devlet tahvillerinde de görülmüştür. 1929 buhranı esnasında ABD’nin toplam borç düzeyi milli gelirin %250’si düzeyindeydi. Bu oran, 2007 yılında yani krizin başlangıcında %350 seviyesindeydi. Bugün ABD ekonomisinin borç düzeyi daha da artmıştır (13,9 trilyon \$). Bu yıl 1 milyondan fazla Amerikalının iflas etmesi beklenmektedir.

ABD’de borçlar kamu sektörüne devredilmiş, kamu da para arzını arttırmıştır ki bu da bütçe açığı anlamına gelmektedir. ABD konut piyasası nerdeyse tamamen devletleştirilmiştir.

İşsizlik %10'un üzerindedir. Tüm bunlar göstermektedir ki, henüz krizden çıkış gerçekleşmemiştir. Dünya genelinde ABD ekonomisine güven azalmıştır, dolar değer kaybetmektedir. Ancak ABD hala dünyanın en güçlü ülkesidir, teknolojik alt yapısı en ileri ülkedir, ordusu kendinden sonra gelen 11 ülkenin ordusundan daha güçlüdür. Bugün ABD ekonomisi oldukça kırılgan hale gelmiştir, doğrudur ama unutulmamalıdır ki ABD, konumunu korumak ve güçlendirmek için yeni yöntemler deneyecektir.

Kötümserlik anlamında gelen gerçekçilik ile iyimserlik anlamını taşıyan akl-ı selim arasında iyi bir denge bulmalıyız.

Küreselleşmiş dünyada hiçbir ülke kendini diğerinden ayrı tutamamaktadır. Amerikan ekonomisinin başarısı veya başarısızlığı diğer tüm ülkeleri de etkileyecektir.

Fransız akademisyen ve devlet onursal danışmanı Prof.Jaques Attali'nin ifadesi ile; "G20 aslında G2dir. ABD ve Çin bugün dünyayı yönetmektedir. G7 G20 oldu aslında G2'yi saklamak için. Bu ikili arasında olağanüstü bir dengesizlik vardır"

Dünyada söz sahibi olabilmek için; ekonomik güce sahip olmanın yanı sıra askeri güce ulaşmak, politik güce sahip olmak ve enerji kaynaklarını kontrol altına almak/kaynaklara erişmek de gereklidir. Bu kriterlerle bakıldığında; ABD'nin önümüzdeki 20 yıl daha dünyada söz sahibi, önde gelen ülke konumunu koruyacağı anlaşılmaktadır. Ancak Çin'in 2040 yılına kalmadan dünyada yeni bir aktör yani söz sahibi ülke-yeni bir kutup-olacağı öngörülmektedir.

Harvard Üniversitesinden Prof. Dani Rodrik'e göre;

"Otuz yıl önce Çin küresel ekonomi üzerinde ufacık bir ayak izine sahipti; yakın siyasi ve askeri ilişkilerinin bulunduğu birkaç ülke haricinde sınırlarının dışında pek az nüfuzu vardı. Bugün ülke kayda değer bir ekonomik güç: dünyanın üretim atölyesi, önde gelen sermayedarı, Afrika'dan Latin Amerika'ya kadar kürenin dört bir yanında önemli bir yatırımcı ve giderek artan bir şekilde, mühim bir araştırma ve geliştirme kaynağıdır.

Çin hükümeti inanılmaz bir seviyedeki -2 trilyon dolardan fazla- yabancı rezerve sahiptir. Dünyanın herhangi bir yerinde, ister düşük maliyetli bir tedarikçi sıfatıyla olsun, isterse bir rakip sıfatıyla olsun, Çin'in etkisini hissetmeyen tek bir iş kolu yoktur. Çin hala yoksul bir ülke. Her ne kadar son yıllarda ortalama gelirlerde çok hızlı bir artış yaşanmış olsa da, bu gelirlerin düzeyi hala ABD'dekinin yedide biri ile sekizde biri arasında; yani Türkiye ve Kolombiya'dan düşük ve El Salvador ya da Mısır'dan çok daha yüksek değil. Çin'in kıyı kesimlerinde ve önemli metropollerinde muazzam bir zenginlik göze çarpsa da Batı Çin'in geniş kırsalları hala yoksulluğu aşamamış durumdadır.

Bununla birlikte, Çin ekonomisinin gelecek yirmi yıl içinde büyüklük olarak ABD ekonomisini sollayacağı öngörülmüyor."

"Çin Dünyaya Hükmettiğinde" adlı etkileyici yeni kitabında İngiliz akademisyen ve gazeteci Martin Jacques' göre de;

"Çin'in liberal, kapitalist ve demokratik dünya sistemiyle pürüzsüz bir şekilde entegre olacağını düşünenleri büyük bir sürpriz bekliyor. Çin sadece sonraki ekonomik süpergüç olmakla kalmayacak, inşa edeceği dünya düzeni Amerikan liderliğinde yaşadığımız dünya düzeninden çok daha farklı görünecek. Çinliler ve hükümetleri farklı bir toplum ve yönetim

şekli düşüncesine kendilerini adanmış durumdadır: bireyci değil toplum-temelli, liberal değil devlet-merkezli, demokratik değil otoriter.

Çin farklı bir medeniyet olarak 2000 yıllık bir geçmişe sahip, gücünü de buradan alıyor. Batı değerlerini ve kurumlarını kabullenmesi kolay olmayacaktır. Bu nedenle merkezi Çin olan bir dünya düzeni; Batı değerlerini değil, Çin değerlerini yansıtacaktır.

Pekin New York'u gölgede bırakacak, yuan doların yerini alacak, Mandarin İngilizceyi tahtından edecek ve dünyanın dört bir yanındaki okullu çocuklar Vasco de Gama ya da Kristof Kolomb'u değil, Zheng He'nin Afrika'nın doğu kıyısı boyunca yaptığı keşif yolculuğunu öğrenecek.”

Diğer yandan, Çin'in 2010 yılı verilerine bakıldığında; milli gelirinin %50'sini ihracattan elde ettiğini- milli gelirinin %50'sini¹ tasarruf ettiğini görmekteyiz. Bu durumun siyasi olarak sürdürülemeyeceği ve bugünkü yönetimi ciddi sorunlar beklediği tahmin edilmektedir.

Çin ve ABD arasındaki rekabette güçler dengesini, teknoloji ve inovasyon alanındaki fark belirleyecektir. Üstünlüğe belirleyecek olan geleceğin teknolojileri şu alanlardadır;

- Biotech (tarım, ilaç sanayi)
- Nanotech (inşaat, kimya, tekstil, savunma sanayi)
- Neuroscience (sağlık sektörü)
- Energy (güneş, hidrojen, özellikle enerji depolama-pil)
- Space (gezegenler arası seyahat)

Japonya da önemli sorunlarla karşı karşıya kalan gelişmiş ülkelerden biri. Borcu milli gelirinin %200'ünden fazla. Büyüme oranı %0. Nüfus azalıyor ve kişi başına gelir hızla yükseliyor. İthalat ile yaşayan bir ülke ve emek pahalı bir üretim faktörü. Hayat standartları artıyor ancak 15 yıl sonra özel sektör borçlarını ödemede yada emeklilik fonlarını karşılamada ciddi sıkıntılar yaşaması beklenmektedir. İthalat ile yaşayan bir ülke ve Asya'dan hammaddeyi pahalı ithal etmek zorunda.

Avustralya adeta hammadde cenneti. Çin büyüdükçe bir sıkıntısı olmayacak gibi görünüyor.

Hindistan büyüme konusunda çok iyi organize olmuş ülkelerden biri olarak görünmektedir. Çeşitli ırkları barındıran bir kast toplumu. Tam çoğulculuk hakim. Bu durum hem avantaj hem de dezavantaj oluşturuyor. Çin; kendisine en önemli rakip olarak gördüğü ülke Hindistan'ın yükselişini önlemek için, özellikle nükleer enerji ile ilgili olarak iki ülke arasında kalan Nepal, Bengaldeş, Pakistan ve Myanmar'ı kendi yanında hareket etmeye zorlamaktadır. Bu anlamda yaşanan gerginliğin Asya kıtasında bir savaşa dönüşme olasılığı oldukça yüksek görünmektedir.

Rusya'nın, siyasi rejim olarak oligarklardan ve mafya örgütlenmesinden yakın bir gelecekte kurtulamayacağı öngörülmektedir. Bir taraftan Avrupa'ya yakınlaşmak istiyor diğer taraftan büyük Avrasya projesinin kontrolünü bırakmak istemiyor. Yönetim problemlerini kısa vadede çözemeyecek denebilir.

¹ Kemal Derviş'in 12.07.2010 tarihinde Milliyet gazetesindeki röportajında ve J.Attali'nin 1.10.2010 tarihinde İstanbul'da TUSİAD toplantısından verdikleri rakam. Ayrıca Dünya Bankası resmi sitesinde 2005 yılında %42.5 olarak da görünüyor.

Afrika kıtası, şunda 1 milyar nüfusu ve %5 büyüme oranı ile önemli bir pazar konumunda. Nijerya, Gana, Güney Afrika gibi ülkelerle bugün en çok Çin ilgileniyor. Genel olarak kıta ülkelerinde yönetimle ilgili sorunlar bulunmaktadır ama bugün yeryüzünün hemen hemen tüm bölgelerinde kurumsal yönetim problemi yaşandığı unutulmamalıdır.

Avrupa için öncelikle kapsam sorununu çözmek gereklidir. Avrupa dediğimizde kıtayı mı kastediyoruz? Avrupa Birliğini mi? Euro bölgesini (Euro kullanan ülkeler grubu) mu? Kıtanın sınırları nerde bitiyor? Türkiye’de mi yoksa Türkiye’yi de içine alıyor mu? Hangi kapsamda olursa olsun Avrupa dünyanın önemli güç bölgelerinden biri olmaya devam ediyor. Avrupa bugün hala yükselen bir değer ve siyasi birlik sağlanabilirse gelecekte de önemli bir kutup olmayı sürdüreceği beklenmektedir.

Toplam 500 milyon nüfusu var ve kişi başına gelir açısından dünyada bir numarada. Diğer ülkelerde olduğu gibi, burada da en önemli sorun neredeyse her ülkede kamu borcunun milli gelirin %80’ine ulaşmış olması. Bazı ülkelerde %600’lere çıkıyor bu rakam. Özellikle Club Med (Akdeniz Klubü) de denilen PIGS dördlüsü (Portugal, Italy, Greece, Spain) (Portekiz, İtalya Yunanistan ve İspanya) ekonomik ve siyasi sıkıntılarla uğraşmaktadırlar. Bugün en zor durumda olan ülkelerden biri ise aslında İrlandadır. Ancak Akdeniz ülkesi olmadığı için bu ülkeler arasında anılmıyor.

Avrupa’nın geleceği ile ilgili en önemli iki sorun şudur;

- kurumsal yönetim (Türkiye’yi de ilgilendiriyor bu konu) yani 27 ülke + 3 ülkeyi yönetmenin güçlüğü
- tek bir mali sistem kurulup kurulamayacağı.

Avrupa Birliği’nin bir merkez bankası var ancak bir maliye bakanlığı yok. Oysa, Euro’nun geleceği ve federal bir bütçenin oluşması için Maliye Bakanlığı şarttır. Maliye bakanlığı olmadan uzun vadede hiçbir mali sistem ya da döviz birimi ayakta kalmaz. AB’nin federal düzeyde bir bütçeye sahip olması için de siyasi entegrasyona yeni bir boyut kazandırmak gereklidir.

AB’nin birlik olarak bir borcu yok, tek tek ülkelerin borcu var. AB, topluluk toplam gelirinin vergi yükü olarak % 1’ine sahip sadece. AB, henüz borcunu kapatmak için topluluk bünyesinde AB borç enstrümanını kullanmadı henüz. Avrupa’da bir hazine bonusu çıkarılacak mı? bu şekilde büyüme uyarılacak mı? Yani yeni kamu yatırımları vasıtasıyla Avrupa Yatırım Bankası’nın ya da Avrupa Kalkınma Bankası’nın enstrümanlarını büyüme için kullanabilecek mi? Bu önemli konunun karara bağlanması gerekiyor.

Bu öngörülerin gerçekleşip gerçekleşmediğini elbette yaşayarak öğreneceğiz. Ancak, gelecek 20 yıla ilişkin bu öngörülerin gerçekleşme olasılıkları bugün mevcut durum gerçekleştirmeleri ve eğilimlerine bağlı olacaktır. Bu nedenle dünya ekonomisini;

- ✓ ABD, Avrupa, Japonya ve BRIC (Brasil, Russia, India, China) ülkeleri
- ✓ askeri güç, eğitim, Ar/Ge, dünya ticaretindeki yeri ve rolü, dış ticaret açığı/bütçe açığı/borçluluk, yaratılan katma değer

açısından değerlendirmemiz gereklidir.

1.1.ASKERİ GÜÇ

Yeni Yüzyıla girerken ABD hala tek süper güç olarak kabul ediliyordu. Sovyet Blok'unun çöküşü ve ABD'nin sahip olduğu muazzam askeri güç prizmasından bakıldığında, ABD'ye alternatif bir gücün oluşması tasarlanamıyordu ve bu durum potansiyel rakiplerini caydırmaya da devam ediyordu.

Soğuk savaş sonrasında Amerika'nın askeri harcamaları, dünyadaki tüm devletlerin harcamalarının toplamına ulaşmıştır. İnsanlık tarihinde, tek bir ulusla tüm diğerleri arasındaki askeri eşitsizlik hiç bu kadar büyük olmamıştır. Terörle savaş, Avrupa ile ilişkilerin askıya alınması, Irak'ın işgali gibi küresel etki yaratan süreçlerde ABD, dünyadaki konumunu pekiştirmek üzere yola çıkmış fakat ciddi biçimde güç kaybına uğramıştır. Ekonomik gücü zayıfladıkça askeri üstünlüğünü sürdürmesi de güçleşecektir.

Dünya yüzeyine serpiştirilmiş 766 üsse sahip dev bir askeri gücü korumanın getirdiği yük, ABD'nin muazzam cari açığının başlıca sebeplerinden birini oluşturmaktadır. Bugün ABD'nin savunma harcamaları dünyanın en güçlü askeri gücüne sahip 20 ülkenin toplamına eşittir. ABD'nin devasa askeri gücüne ilişkin aşağıdaki bazı veriler genel bir fikir edinmemize yardımcı olabilir;

ABD Askeri Gücüne İlişkin Göstergeler

Toplam üs sayısı	766
Üslerin bulunduğu ülke sayısı	40
Üslerin arazi miktarı	300 milyon dönüm
Üslerdeki toplam tesis sayısı (bina, çeşitli hizmet üniteleri vb.)	571.200
Bu üslere yapılan yatırım tutarı (2005 yılı verilerine göre)	127 milyar \$
Üslerin yıllık bakım maliyeti	13 milyar \$
Üslerde çalışan sayısı	475.000
Amerikalı Asker	197.000
Amerikalı Sivil	195.000
Yerli Personel	83.000

ABD Askeri Gücüne İlişkin İktisadi Göstergeler

	2005	2006	2007	2008	2009
Silah İhracatı (1990 sabit fiyatlarla Milyon US\$)	6.786	7.394	7.914	6.159	-
Silah ithalatı (1990 sabit fiyatlarla Milyon US\$)	515	578	694	904	-
Hükümet harcamalarında askeri harcamaların % payı	19	19	19	19	18
Askeri Harcamaların GSYİH içindeki % payı	4	4	4	4	5
Askeri harcamalar (cari fiyatlarla Milyon US\$)	503.353	527.660	556.961	616.073	661.049

Karşılaştırılan Ülkelerde Toplam Askeri Personel Sayısı

	2005	2006	2007	2008	Toplam işgücü içinde askeri personelin payı %
Brazil	673.000	754.000	721.000	721.000	0,7
Euro area	1.794.262	1.724.262	1.707.262	1.714.362	1,1
India	3.047.000	2.589.000	2.576.000	2.582.000	0,6
Japan	272.000	252.000	242.000	242.000	0,4
Russian Federation	1.452.000	1.446.000	1.476.000	1.476.000	1,9
China	3.755.000	3.605.000	2.885.000	2.885.000	0,4
United States	1.546.000	1.498.000	1.555.000	1.540.000	1,0

1.2.EĞİTİM

Dünyada 20.000'den fazla üniversite bulunmakla birlikte sıralamalar (değişik kriterlerle yapılan pek çok liste var) 15.000 üniversite ile yapılmaktadır. 15.000 üniversitenin 4.000 tanesi ABD'dedir.

"Times Higher Education" ve "QS Top Universities" tarafından, dünyanın en iyi 500 üniversitesi içinde -en az 1 üniversitesi bulunan 50 ülke bazında- yapılan 2010 yılı sıralamasına göre;

- Dünyanın en iyi 10 üniversitesinden 6'sı ABD, 4'ü İngiltere'de.
- En iyi 20 üniversitesinden 13'ü ABD'de, 4'ü İngiltere'de, 1'i İsviçre'de, 1'i Kanada'da ve 1'i Avustralya'da.
- En iyi 200 üniversiteden 53'ü ABD'de.

Asya'dan listeye giren üniversitelerin sayısı 2009'a göre 2 artarak, 14'den 16'ya yükselirken, Tokyo Üniversitesi 22. sırada, Hong Kong Üniversitesi 24. sırada yer alıyor. Asya'daki akademik gelişimin, yakında ABD'nin eski ve saygın 8 üniversitesinden oluşan Ivy League'e ile Oxford ve Cambridge üniversitelerinin birleşimi Oxbridge'e meydan okuyacağı belirtilmektedir.

2003 yılından bu yana Şanghay Ciao Tong Üniversitesi'nin yaptığı sıralamada, 2010 yılında ABD ilk 10'a 8, ilk 100'e ise 54 üniversitesini sokarak, listenin en iddialı ülkesi olmuştur. Harvard Üniversitesi'nden sonra ABD'den ilk 10'a giren üniversiteler Berkeley, Stanford, Massachusetts Teknoloji Enstitüsü, California Teknoloji Enstitüsü, Princeton, Columbia ve Chicago üniversiteleri olarak sıralanırken, ABD'nin prestijli okullarından biri olan Yale Üniversitesi de listede 11. sırada yer almaktadır.

Şangay Ciao Tong Üniversitesi de, 2004 yılında listeye 16 üniversite sokabilen Çin'in bu sayıyı 2010 yılında 34'e çıkardığını açıklayarak, Asya'da yüksek öğrenim alanındaki gelişmenin altını çizmektedir. Çin'in ilk 200'e giren üniversiteleri Pekin, Çinghua ve Çin Hong Kong Üniversitesi olurken, Tayvan'daki Ulusal Tayvan Üniversitesi de listede yerini aldı.

Üniversitelerin 2010 yılı dünya sıralamasında, ilk 500 içinde 1, ilk 1.000 içinde 8, ilk 2.000 içinde ise 17 Türk üniversitesi yer almıştır.²

Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (İngilizce: Massachusetts Institute of Technology) veya kısaca MIT, Amerika Birleşik Devletleri'nin Massachusetts eyaletindeki Boston şehrinin Cambridge mahallesinde yerleşik ve özellikle bilim, mühendislik ve ekonomi konularındaki başarılarıyla tanınan bir teknik üniversitedir. Teknoloji ve mühendislik konularında Dünyanın en iyi teknik üniversitesi olarak tanınmaktadır. Şu ana kadar MIT'nin öğretim ve araştırma üyeleri, öğrenci ve mezunları arasında Nobel Ödülü kazananların sayısı 72'ye ulaşmıştır ve bu ödüllerin 15'i son beş yıl içinde kazanılmıştır.

500 üniversitede toplam 15.000 akademisyen çalışmaktadır. Bu üniversitelerdeki toplam yabancı öğrenci sayısı 3 milyon kişi (2000 yılında bu sayı 2 milyon idi). ABD'ye en çok öğrenci gönderen ülkeler sıralamasında Çin (127.268 öğrenci), Hindistan, Güney Kore, Kanada, Tayvan, Japonya, Suudi Arabistan, Meksika ve Vietnam'ın ardından 10. sırada Türkiye (12.397 öğrenci) bulunmaktadır. ABD'de Master ve Doktora öğrencilerinin %50'si yabancı uyruklu öğrencidir. Open Doors 2010 raporunda Amerika'ya eğitim için dünyanın dört bir yanından giden öğrencilerin sayısı 690 bin 923 olarak açıklanmıştır. Bu öğrencilerin Amerikan ekonomisine katkısı 20 milyar dolardır.

1.3.AR/GE

Bilgi ve iletişim teknolojilerine yapılan harcamaların toplam gelir içindeki payının en yüksek olduğu 3 ülke sırasıyla; ABD, Japonya ve Çin'dir.

OECD verilerine göre, dünyada toplam patent sayısı içinde en fazla pay alan ilk 3 ülke ABD, Japonya ve Çin'dir.

Bilişim sektörü ile ilgili patentlerin, alındığı ülkedeki toplam patent sayısı içindeki payı %

	2002-2004	1996-1998	Growth
Singapore	59,54	55,07	0,08
Finland	55,91	45,05	0,24
Netherlands	51,39	43,87	0,17
China	43,40	17,31	1,51
Korea	41,77	31,41	0,33
Ireland	40,90	24,82	0,65
Japan	40,65	32,54	0,25
Israel	40,09	38,91	0,03

² Webometrics sıralaması bir web sayfası tıklanma oranı değildir. Bu incelemede, Google verileri kullanılmakta ve belirli sınıflandırmalar sonrası puanlama yapılmaktadır. Sınıflandırmalar dört ana başlık altında toplanmaktadır:1) **BİLİMSEL İÇERİK:** "Google Scholar" tarafından sergilenen ve o kuruma ait bilimsel yayın sayısı, atıf sayısı ve diğer akademik verilerin boyutu. 2) **BİLİMSEL İÇERİKLİ DOSYALAR:** "doc", "pdf", "ppt" ile biten ve bilimsel formatlı dosyaların boyutu ve sayısı. 3) **GÖRÜNÜRLÜK:** Kurumun sayfalarına diğer internet sayfalarından verilen bağlantılar. 4) **BOYUT:** Google, Yahoo, Livesearch gibi arama motorları tarafından taranan sayfaların sayısı.

Ar-Ge harcamalarının toplam gelir içinde en fazla paya sahip olduğu ülke Japonya ve ABD'dir.

AR-GE harcamalarıyla ilgili yapılan sıralamada ise, ilk 10 ülke içinde Amerika, Çin, Japonya, Almanya, Fransa, Hindistan, İngiltere, Güney Kore, Kanada ve Tayvan yer alıyor.

ilk 10 içerisinde Uzak Doğu'dan yükselmekte olan 5 ekonomi bulunmaktadır. Türkiye'nin ilk 15'i ülke içinde yer almayı hedeflemesi gereklidir. Yıllık AR-GE yatırımı 4.8 milyar dolar seviyesinde olan Türkiye'nin, dünya AR-GE liginde 15. sırada olan Hollanda'yı yakalamak için 13 milyar dolar seviyesine ulaşması gerekiyor.

2008 yılı verilerine göre, 365 milyar dolar AR-GE yatırımı ile bu alanda birinciliğini koruyan ABD'nin ardından 217 milyar dolarla ikinci sırada yer alan Çin'in, 2 yıl üst üste yüzde 20'nin üzerinde AR-GE yatırımı artışı sağladığına dikkat çekmektedir.

Dünyada üretim liderliğinin yanı sıra teknoloji liderliğini de ele geçirmek isteyen Çin, sahip olduğu bütçe ve cari fazla ile AR-GE yatırımlarını artırmaya bu tempo ile devam ederse, ucuz maliyet avantajı ile elde ettiği üstünlüğünü gelecekte patentli teknolojilerinin avantajına dönüştürebilir.

1.4.DÜNYA TİCARETİ/BİLİŞİM SEKTÖRÜNÜN ROLÜ

Wal-Mart Kapitalizmi:

Wal-Mart adıyla anılan mega-marketler zincirinin Amerikan perakende ticaret, gıda ve finans sektörlerindeki tekeli konumu, Amerikan kapitalizminin küreselleşme aşamasındaki en önemli olgularından birisi olarak kabul edilmektedir.

Wal-Mart'lar giyim kuşamdan, elektronik eşyaya; gıda ve oyuncaktan inşaat malzemesine kadar her türlü tüketim malının satıldığı dev bir market. Her 10 Amerikan tüketicisinden sekizinin Wal-Mart'tan alışveriş yaptığı hesaplanıyor. Toplam satış hasılatı 400 milyar dolara ulaşan (Türkiye'nin milli gelir rakamına yakın) Wal-Mart'ın yıllık kârı 30 milyar dolar civarında.

Wal-Mart sattığı hemen her mal için tüketiciye "en ucuz" garantisi vermekte. Gerçekten bu mega markette sunulan malların fiyatlarının (gittikçe azalmakta olan) rakiplerine göre çok daha ucuz olduğu rahatlıkla görülebiliyor. Wal-Mart 2007 yılında 3811 "hiper" market sayısına ulaştı ve 1.600.000 çalışanı ve 7.200 milyar kasa fişi ile bir deve dönüşmüş durumda. Şirket sadece perakende ticarete değil, finans piyasalarına ve medya endüstrisine de girmeye hazırlanıyor. Kısaca Amerikan ticaret ve finans sektörü kısa zamanda Wal-Mart tekeline idare edilecek.

Wal-Mart olgusu Amerikan kapitalizminin yirmi birinci yüzyıldaki serüveninde bir mihenk taşı. Nitekim Wal-Mart'ın Amerikan dış ticareti içindeki belirleyici rolü çok açık olarak görülebiliyor. Gıda dışı malların yüzde 70'i Çin'den ithal edilmekte ve Çin'le ticaret Wal-Mart'ın mallarının ucuzluğundaki en önemli etkenlerden birisi. Şirket tek başına Çin'den 18 milyar dolarlık ithalat yapıyor. Bu tutarın Wal-Mart'ı Çin'in en büyük 8'inci müşterisi haline

getirdiği ve örneğin İngiltere ve Rusya'nın Çin'le yapmakta olduğu ticaretten daha fazlasını yarattığı görülmektedir.

Genellikle yıllık geliri 30 bin doların altında olan müşteri kitleleri Wal-Mart'tan alışveriş yapıyor. Bu müşteriler de tüm Amerikan tüketicilerinin yaklaşık yüzde 65'ini oluşturuyor. Target ve JC Penney gibi mağazalar orta ve ortanın üstü tüketici sınıfına hitap ediyor. Bu tüketiciler de nüfusun yüzde 30'una tekabül ediyor. Nordstrom gibi mağazalar ise kalan yüzde 5'lik üst gelir grubunu hedefliyor.

ABD'nin başta Wall-Mart olmak üzere tüm büyük mağazalarında satılan mallar Uzak Doğu'da üretiliyor. İlk nazarda ABD Ekonomisi için gittikçe artan bir olumsuzluk gibi algılanan bu durum aslında ABD'nin daha da refahını arttıran bir modeldir. Sadece Çin'de üretilen Apple'ın İ-Pod'unun maliyet analizi dahi bu durumu anlamaya yeter. Eskiden ucuz insan gücü tüm sorunları ile ithal ediliyor idi şimdi ise sermaye ihraç ediliyor ve tüm sorunlardan arınmış bir yepyeni emperyalizm modeli başarı ile sürüyor.

i.POD APPLE

Satış Fiyatı	299 \$
Maliyet (Apple Total)	+224\$
	65\$ Satış karı

Maliyet Bölünmesi

% 3,5 Kar payı	1)Yurtdışı Payı	144 \$	6,2 \$
%36 Kar payı	2) U.S.A Payı +	80 \$	28,8\$
		224 \$	

APPLE KAR'I

6,50 \$	ÇİNLİLERİN KARI
+28,8 \$	6,2 \$
93,8 \$	

Bilişim sektörü ticareti:

Bilgi işlem teknolojileri üreten ve satan ABD'li büyük firmaların 2010 yılı bilançolarına göre gelirleri;

Firma Ad	Dönem	Gelir (Milyar \$)
HP	2010	126
Apple inc.	2010	65
Microsoft	2010	60
Intel	2009	35
Google	2010 (ilk 3 çeyrek)	21
Facebook	2010	1

Son yıllarda gelişmekte olan ülkeler arasında ilk sıralarda yer alan Hindistan, GSMH artışındaki en büyük payı yazılım sektöründeki yüksek istihdam kapasitesi ile sağlamaktadır. Hindistan, yazılım alanında 2000 yılında 6,8 milyar dolar, 2001 yılında ise 8 milyar dolar ihracat yaparak gelişmekte olan ülkeler içerisinde bu alanda birinci sırada yer almıştır. 2008

yılı yazılım alanında ihracat hedefi ise 58 milyar dolardır. Bunu sağlamak içinde her yıl 200,000 civarında bilişim uzmanı yetiştirmektedir.

Başta Microsoft ve Cisco olmak üzere bir çok dev dünya şirketi Hindistan'da kurdukları "Software House" larda ürün geliştirmektedirler. Günümüzde IT'nin (Information Technology) "I" harfini bu alanın yıldızlarından "India" (Hindistan) kelimesinden aldığını esprili bir ifadeyle dile getirilmektedir.

Telekomünikasyon alanında büyük bir şirket olan Çin'li Huawei; dünyanın en iyi 50 operatörünün yüzde 70'ine tercih edilen bir firma. Çalışanlarının yaklaşık yüzde 50'si Ar&Ge çalışmaları yapıyor ve yıllık gelirin yüzde 10'u Ar-Ge çalışmaları için kullanılıyor. 2009'de cirosu 30 milyar doları aşmış durumda. Şirketin dünyanın farklı şehirlerinde toplam 14 adet Ar-Ge merkezi var ve bünyesindeki 87 bin 500 personelin yarıya yakını buralarda görev yapıyor.

1.5.DIŞ TİCARET AÇIĞI/BÜTÇE AÇIĞI/BORÇLULUK

ABD gelirinin %134'ünü tüketmektedir. Yani, kazandığından daha çok tüketiyor. Yani, refahını -tüketimini- diğer ülkelerin kazançlarıyla sağlıyor. Kazanç sağladığı en büyük ülke ise Çin.

ABD Ticaret Bakanlığı verilerine göre, ABD'de 2010 eylül ayında dış ticaret açığı 44 milyar dolardır. 2010 yılının ilk dokuz ayındaki dış ticaret açığı, geçen yılın yaklaşık yüzde 40 üzerinde seyretmektedir.

Bu yılın dokuz ayında Çin ile ticaretten doğan açık 201,2 milyar dolardır. Bu rakam geçen yıl 165,9 milyar dolardı.

ABD'nin dış ticaret açığı bu yılın dokuz ayında toplam 379,1 milyar dolar olarak kaydedilmiştir. Geçen yıl dokuz ayda açık 270,2 milyar dolar olmuştu.

S&P 2010 yılı ilk çeyrek verilerine göre; ABD 14 trilyon \$ ile en fazla borca sahip ülke. Sırasıyla İngiltere 9 trilyon \$, Fransa 5 trilyon \$, Almanya 5 trilyon \$, Hollanda 2,5 trilyon \$ borç seviyesine ulaşmıştır.

Tahminlere göre, en fazla cari açık verecek ülke de 466,5 milyar dolarla ABD olacak. İtalya'nın cari açığı 58,2 milyar dolar, Brezilya'nın 51,8 milyar dolar ve İngiltere'nin 50,3 milyar dolar.

Öte yandan, Çin'in cari fazlası 269,8 milyar dolar olurken, diğer cari fazla veren ülkeler ise sırasıyla 200,1 milyar dolarla Almanya, 166,4 milyar dolarla Japonya, 69,8 milyar dolarla Rusya, 29,1 milyar dolarla Suudi Arabistan oldu. Güney Kore, Endonezya ve Arjantin de cari fazla veriyor.

Kişi başına borç tutarında ise; 503 bin \$ ile İrlanda birinci sırada. ABD'nin kişi başına borcu 45 bin \$. 32 ülkeyi kapsayan listede Türkiye 3.724 \$ ile 26. sırada.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Standard & Poor's (S&P)'nin 2010 yılı raporuna göre, mevcut mali politikalar temel alındığında, 2050 yılı itibariyle dünya nüfusunun üçte

ikisinden fazlasını oluşturacak 49 ekonominin ortalama net borç oranı, Gayri Safi Yurtiçi Hasıllarının (GSYH) yüzde 245'ine ulaşacak. Bu oran, 2007 yılında yüzde 148 düzeyindeydi.

IMF'nin 2010 yılı Mali Gözlem Raporuna göre, 2010 yılında gelişmiş ekonomilerin ortalama kamu kesimi borç yükü (kamu kesimi borç stoku / GSYH) yüzde 98 olacak ve bu oran 2015'de yüzde 110'a ulaşacak. Gelişmiş ekonomiler içinde en borçlu ekonomi olan Japonya'nın 2010 yılındaki kamu borç yükü yüzde 227'yi aşıyor. Bu oranın 2015'de yüzde 250'yi bulması bekleniyor. Japonya'yı yüzde 133 ile Yunanistan, yüzde 120 ile İzlanda, yüzde 119 ile İtalya, yüzde 100 ile Belçika izliyor.

ABD'nin borç yükünün 2010'da yüzde 93, Fransa'nın yüzde 84, İngiltere'nin yüzde 78, Almanya'nın yüzde 77, İspanya'nın yüzde 67 olması bekleniyor. Sorunlu ekonomiler arasında yer alan Portekiz'in kamu borç yükü de yüzde 87 oranıyla dikkati çeken bir düzeyde bulunuyor. Bu ekonomilerin hepsinde borç yükünün 2015'e kadar daha da artacağı tahmin ediliyor.

2010 yılında yeni yükselen ekonomilerin kamu kesimi borç yükünün ortalama yüzde 38 ile gelişmiş ülkelerin neredeyse üçte biri oranında kalacağı bekleniyor. Bunlar arasında en yüksek borç yüküne sahip ülkeler yüzde 79 ile Hindistan ve Macaristan. Onları yüzde 67 ile Brezilya, yüzde 57 ile Malezya, yüzde 56 ile Pakistan, yüzde 55 ile Polonya izliyor. Bu grupta yer alan Türkiye yüzde 45 ile gerilerde duruyor.

Rusya'nın kamu kesimi borç yükü yok denecek kadar düşük (yüzde 8.) Çin de çok düşük borç yüküne sahip ülkelerin başında geliyor (yüzde 20.) Yeni yükselen ekonomilerin kamu kesimi borç yükünün 2015'e kadar 4 puan düşeceği tahmin ediliyor.

Rapora göre, 2010 yılında gelişmiş ekonomiler ortalama yüzde 8.4 oranında kamu kesimi açığı verecekler. Kamu açığında rekor üç gelişmiş ekonomiye ait olacak. İngiltere yüzde 11.4 oranındaki bütçe açığı ile birinci sırada görünüyor. Onu yüzde 11 ile ABD, yüzde 10.4 ile İspanya izliyor. Japonya yüzde 9.8, Fransa yüzde 8.2, Yunanistan yüzde 8.1 ve Almanya yüzde 5.7 açık verecek. Sorunlu ülkeler arasındaki Portekiz yüzde 8.8 açık verecek.

Gelişmiş ekonomilerin kamu kesimi açıklarının 2015 yılına kadar 4 puana yakın gerilemesi öngörülüyor. 2010 yılında avro bölgesi ekonomilerinin hiçbirinin yüzde 3'lük Maastricht kriterini tutturması söz konusu değil.

Yeni yükselen ekonomilerin 2010 yılı kamu kesimi açığı yüzde 3.9 oranında tahmin ediliyor. Bu ortalama açığın 2015'e kadar yüzde 2.3'e gerilemesi bekleniyor. 2010 yılında Latviya (yüzde 12.9), Hindistan (yüzde 9.2) ve Letonya'da (yüzde 8.6) görüleceği tahmin ediliyor. Bu kategoride Suudi Arabistan'ın yüzde 5 dolayında bir kamu kesimi fazlası vereceği bekleniyor. Çin ve Rusya yüzde 3 dolayında açık verecek.

2010 yılında Türkiye'nin yüzde 3.4 kamu kesimi açığı vermesi ve 2015'e kadar bu oranı yüzde 2'nin altına düşürmesi bekleniyor. IMF'nin tahmininin bu şekilde olmasına karşın Türkiye 2011 yılından itibaren mali kuralı yürürlüğe sokarak kamu kesimi açığını yüzde 1'e düşürmeyi hedefliyor.

Ülkeler	Toplam dış borç (Milyar \$)	2010 tahmini GSYH (Milyar \$)	Dış Borcun GSYH'ye Oranı %
ABD	13.917,0	14.624,0	95,1

İngiltere	9.123,0	2.258,0	404,0
Fransa	5.123,0	2.555,0	200,5
Almanya	4.969,0	3.305,0	150,3
Hollanda	2.439,0	770,0	316,7
İspanya	2.409,0	1.374,0	175,3
İrlanda	2.250,0	204,0	1.102,9
İtalya	2.456,0	82.036,0	120,6
Japonya	2.038,0	5.390,0	37,8
Belçika	1.252,0	461,0	271,5
Türkiye	266,0	729,0	36,4

1.6.YARATILAN KATMA DEĞER

IMF 2010 yılı tahmini verilerine göre, G-20 üyesi 19 ülke içinde en fazla milli gelire sahip ülke 14 trilyon 624,1 milyar dolar ile ABD oldu.

ABD'yi, Çin (10 trilyon 84,3 milyar dolar), Japonya (4 trilyon 308,6 milyar dolar), Hindistan (4 trilyon 1,1 milyar dolar) ve Almanya (2 trilyon 932 milyar dolar) takip etti. Güney Afrika, G-20 ülkeleri arasında 524,3 milyar dolarla en düşük milli gelire sahip ülke oldu. Milli geliri 956,5 milyar dolar olan Türkiye G-20 ülkeleri arasında 15. sırada yer alıyor.

Kişi başına düşen milli gelir açısından ABD 47 bin 131 dolarla ilk sırada yer alıyor. Avustralya'da kişi başına düşen milli gelir 39 bin 692 dolar, Kanada'da 39 bin 33 dolar, Almanya'da 35 bin 930 dolar ve İngiltere'de 35 bin 52 dolar. Hindistan, G-20 ülkeleri arasında 3 bin 290 dolarla en düşük kişi başına gelire sahip ülke oldu. Türkiye'nin kişi başına düşen milli geliri 13 bin 392 doları buldu.

Hindistan'daki kişi başına gelir Türkiye'nin aşağı yukarı yedide biri. Ama milli tasarruf oranları yüzde 35, Türkiye'de ise yüzde 18. Yani Türkiye'den yedi kat daha yoksul olmalarına rağmen iki misli daha fazla tasarruf ediyorlar.

G-20 ülkeleri arasında en düşük işsizlik oranına yüzde 3,3 ile Güney Kore sahip bulunuyor, Güney Kore'yi yüzde 4,1 ile Çin ve yüzde 5 ile Meksika izliyor.

Güney Afrika yüzde 24,8 ile bu ülkeler arasında en yüksek işsizliği sahip ülke. Sırasıyla Türkiye'de işsizlik oranı yüzde 11 ve Suudi Arabistan'da ise yüzde 10,4 oldu. Temmuz ayı itibarıyla Türkiye'de işsizlik oranı yüzde 10,6 olarak açıklandı.

Ülkeler	Nüfus (Milyon)	GSYH (Milyar \$)	Kişi başına gelir(Dolar)	toplam borç milyar \$	cari açık/ fazla(milyar \$)	işsizlik (%)
Çin	1,341.4	10,084.3	7,517	*	269,8	4,1
Hindistan	1,215.9	4,001.1	3,290	273.0	-44	*
ABD	310.2	14,624.1	47,131	13,984.0	-466,5	9,7
Endonezya	234.5	1,027.4	4,380	183.3	6,4	7,5
Brezilya	193.1	2,181.6	11,289	309.5	-51,8	7,2
Rusya	140.3	2,218.7	15,806	456.0	69,8	7,5
Japonya	127.3	4,308.6	33,828	2,246.0	166,4	5,1
Meksika	108.6	1,549.6	14,265	207.6	-11,6	5,0
Almanya	81.6	2,932.0	35,930	4,712.7	200,1	7,0
Türkiye	71.4	956.5	13,392	266.3	-38,0	11,0

Fransa	62.9	2,146.2	34,092	4,698.1	-45,7	9,8
İngiltere	62.2	2,181.0	35,052	8,980.7	-50,3	7,8
İtalya	60.2	1,771.1	29,417	2,223.4	-58,2	8,7
Güney Afrika	49.9	524.3	10,505	80.5	-15,1	24,8
Güney Kore	48.9	1,457.0	29,790	407.4	26,0	3,3
Arjantin	40.5	632.2	15,603	84.1	6,0	8,0
Kanada	34.0	1,330.1	39,033	1,009.2	-44,2	7,9
Suudi Arabis.	26.1	619.8	23,742	*	29,1	10,4
Avustralya	22.2	882.3	39,692	1,017.4	-29,8	5,

B. TÜRKİYE EKONOMİSİ- GELİŞMELER VE EĞİLİMLER

Türkiye, 192 ülke içinde 15-20. sıralarda yer almaktadır. Amaç ilk 10 ülke içinde yer almak olmalıdır. Hem ekonomiyi büyütmek hem de zenginliği yaymak önümüzdeki en önemli iktisadi hedefdir. Bu ortalama %7 büyüme hızı demektir. Nüfusunu %30'u (ABD'de bu oran %3'dür) tarımla geçinen bir ülkede bunu başarmak oldukça güçtür.

1980 yılında ithal ikameci sanayileşmesini terk ederek ihracata dayalı büyüme modeline geçen Türkiye bu yıllarda sanayisini 3T (Tarım-Turizm-Tekstil) dayandırmıştı. Emek yoğun üretim teknolojisinin hakim olduğu bu sanayileri artık terk etme zamanı gelmiştir. Türkiye artık sermaye yoğun da değil bilgi yoğun üretim teknolojilerinin uygulandığı sanayilerde stratejik planlama yapmak mecburiyetindedir. Ancak bu sayede dünyada rekabet şansı olan malların üretimine yönelebilir.

Hatta bilgi toplumu gereklerini yerine getirdikten sonra “yaratıcı toplum”a dönüşmeyi hedeflemeliyiz.

Türkiye ekonomisi son 50 yılda;

- 15 milyon konut, 1000 adet gölet, 25000 fabrika yapmıştır.
- 60 bin km asfalt yol, 237 bin km köy yolu yapılmıştır.
- 15 milyon insanını ilköğretim seviyesinde eğitmekte, üniversite çağına gelmiş kişilerin ancak %35'ine (açık öğretimle beraber) üniversite düzeyinde eğitim olanağı sunmaktadır. Bu oran AB'de %50, ABD ve kuzey Avrupa ülkelerinde %80 civarlarındadır. Türkiye'nin de, gelecek 25 yıl içinde bu oranı %50'ye çıkarması gereklidir.
- Okuryazar oranı %90'lar seviyesindedir.
- 3 adet devlet üniversitesi varken bugün devlet ve özel olmak üzere toplam 141 adet üniversitesi bulunmaktadır.
- Kişi başı 40 kwh elektriği varken bugün 100 katına ulaşmış ve 400 bin kwh olmuştur.
- Sadece 13 köyde elektrik varken bugün elektriksiz köy yoktur.

Tüm bu gelişmeler ülkemizi bugün gelişmekte olan ülkeler arasında önemli bir yere getirmiştir. Ancak bu yetmez. Türkiye'nin gelecek 25 yılda G20 içinde ilk 10 ülke içinde yer alması gereklidir. Bunun için de Türkiye ekonomisi gelecek 25 yıl içinde; üretimi, yatırımı, tasarrufu, ihracatı arttırmak zorundadır.

Sürekli %7 kalkınma hızına ulaşmanın yolları bulmalıyız.

%7 kalkınma hızını sağlayacak enerjiyi üretmenin çaresini oluşturmalıyız.

Uygulanan ekonomik politikaların istihdam ve refaha dönük olmasını sağlamalıyız.

Yeni bir sanayileşme politikası, yeni bir tarım politikası yürütmeliyiz.

Türkiye, modern ve sağlıklı bir demokrasiye sahiptir. Ekonomik anlamda gelişmiş ülkeler sırlamasında önlerde yer almak istiyorsak bilimi, hoşgörüyü ve sağduyu rehber edinmeliyiz.

Dış politikada ilişki yelpazesini, ABD, AB ve İsrail ile dengeleri gözeterek, Arap dünyası ve Afrika ile genişletmesi, bölgedeki ekonomik ve siyasi gücünü arttırmasına yardım edecektir. Ancak bu genişlemede İslami kimliğin kamusal alanlarda da çok ön plana çıkarılması bir riski de taşımaktadır. Bu risk, modernleşmesini demokratik, açık ve modern kurumlarını Avrupa modeline göre yürüten Türkiye'nin modernleşme – batılılaşma- gelişme hedefine ilişkindir.

C. NASIL BİR GELECEK?

Küreselleşme bir anlamda, dünya insanların birbirlerine daha fazla ihtiyaç duyması ve daha çok işbirliği gerçekleştirmesi demektir. Küresel dünyanın sorunları insanlığın tümünü ilgilendiren sorunlardır. Bu nedenle “küresel işbirliği” günümüzde kaçınılmaz bir sonuçtur. Hiçbir ülke, hiçbir şirket hatta bireyler dünyanın herhangi bir yerinde gerçekleşen ekonomik, siyasi, askeri, tekno-politik gelişmelere ve sorunlara ilgisiz kalamamaktadır.

Bundan 30-40 yıl önce bilişim sektörünün öncü firmaları IBM ile birlikte Unıvac, Remington, Bourrougs, Control Data idi. Bu büyük şirketler 73 petrol krizi sonrasındaki tüm kapitalist dünyada uygulanan serbestleşme ve dışa açılma sürecini izleyemediler, kapalı kaldılar. Bugün bilişim sektöründe bu firmaların hiçbiri yoktur. Aynı dönemde IBM gelişmeyi önceden sezmiş ve şirketi dışa açık bir yapılanmaya yönlendirmiştir. Bugün faaliyetini hala sürdürmektedir. Aynı şekilde Apple, dışa açılarak batmaktan kurtulmuştur ve sürekli ve hızlı büyümesini pek çok modelle hala sürdürmektedir.

Günümüzde ne şirketler, ne ülkeler ne de bireyler küreselleşme sürecine ayak direyememektedirler. Dünya ekonomisi yeniden yapılanmaya doğru evrilmektedir. Bu değişimi yakalayan şirketler, ülkeler ayakta kalacak ve ne kadar iyi uyumlanırlarsa da, o ölçüde önde yer alacaklardır.

Bu çalışmanın birinci amacı olarak belirlenmiş olan; bilim, teknoloji, ekonomi, çevre ve toplum geleceği ile ilgili gelecek 10 yıla ilişkin eğilimler şöyle özetlenebilir;

2010'lu yıllarda, 2000'lerde var olan trendlerin daha da hız kazandığını göreceğiz. Yeni dengede (yada yeni normalde) neler var?

2020'de daha zengin ve ancak daha istikrarsız bir dünya olacaktır. Gelecek 10 yılda hem ekonomik hem de siyasi sınavlar bekliyor dünyayı. Gelecek, beklemediğimiz alanlarda bizler şaşırtmaya devam edecektir şüphesiz. Ancak genel eğilimler itibariyle gelecek 10 yıl için şunları söylemek mümkündür;

Ekonomi;

- Küreselleşmeden vazgeçilemez. Serbest piyasa prensibine dayalı Anglo-Sakson modeli küresel ekonominin hacmi, 1970'lerden bu yana dörde katlanmış, uluslar arası ticaret serbestleşmiştir. Modelin iyi işlemeyen yanı, son krizde mali alanla ilgili ortaya çıkmıştır. Ticaret kurallarını belirleyen Dünya Ticaret Örgütü gibi küresel uluslar arası bir kurum, para politikasının net kurallarını belirleme konusunda etkin alanda bulunmamaktadır. Bu durum ciddi bir sorun yaratmaya devam edecektir.
- Devletler ekonomiye daha fazla müdahale etmek istese de, büyümenin, zenginleşmenin, yolu hala serbest ticaretten geçecektir.
- “demokrasi-insan hakları-piyasa ekonomisi” hala şemsiye kavramlar olmaya devam edecektir. Ancak devletin otoriter yapıya dönüşü, örneğin basın özgürlüğüne sınırlamalar koyarak daha müdahaleci olması sorun teşkil edecektir.
- Finansal sistem yeniden yapılanacaktır. Küresel finans sistemi eski bollukta yaşayamayacak, borçlanma zorlaşacaktır.
- Daha becerikli ve yaratıcı bir işgücü ortaya çıkacak ve ülkeler rekabet üstünlüklerini ancak yenilik yaratma becerilerine bağlı olarak arttırabileceklerdir.
- Yaşam standardı dünyanın her yerinde artacak ancak gelişme hızı ülkelere göre farklılık gösterecektir.
- 2020'de küresel gelir dağılımı yeni endüstrileşen ülkeler lehine değişecektir. Brezilya, Polonya, Türkiye gibi ülkelerin gelişmişlik seviyeleri ABD ve AB seviyesine yaklaşacaktır.
- Çin ekonomisi büyümeye devam edecek ancak büyüme hızı bugüne göre yavaşlayacaktır.
- Orta doğu'da gerilim, özellikle İsrail-Filistin sorunu bağlamında devam edecektir.
- ABD, Afganistan'dan çekilecek, bu Asya'da yeni sorunlara neden olacaktır.
- Afrika ve Ortadoğu da ekonomik gelişme artacak ancak bu bölgelerde küresel güçler çatışacaklardır.
- Euro önemi korumaya devam edecektir.

Bilim ve Teknoloji;

- Yeni teknolojilerin insan hayatını dönüştürme potansiyeli giderek artacaktır.
- 2010'lu yıllarda güneş sistemi dışındaki gezegenlere dair daha çok keşif yapılacak. Dünyaya benzer gezegen bulamazsak, evrende yaşam arayışımız çok farklı yönlere kayacaktır.
- İletişim alanında sektörün geleceği kablosuz ve fiberin bir birleşimi olacaktır. Hacim olarak aşırı derecede büyümüş olan veri aktarımını sağlayabilmek için güçlü taşıyıcılar gereklidir. İletişim teknolojileri hayatı değiştiren ve ekonomik potansiyeli artıran bir güç olarak önemini koruyacaktır.
- Kök hücrelerle yapılan organ bankası kurulacak, biyo-materyaller sentetik materyallerin yerini alacak, robotik cerrahi yaygınlaşacaktır.
- İlaç endüstrisinde büyük bir değişim yaşanacak, ilaç firmaları yerini büyük ölçüde beslenme firmalarına bırakacaktır.

Çevre;

- İklim değişikliğinin etkileri 100 yılın en önemli sorunu olarak yerini korur iken daha da ciddi boyutlara çıkacaktır.
- Nüfus artışı, ekolojik dengesizlik ve buna bağlı olarak gıda sorunları açısından dünyada yaşam giderek zorlaşacaktır.
- Artan nüfusun ihtiyaçları için üretimi arttırmak zorunlu olacak ama bunun için yenilenebilir kaynaklara dayalı enerji üretimine ağırlık verilecektir.

Bu çalışmanın ikinci amacı olan, dünyada gelişen eğilimlerin Türkiye’ye etkilerine ilişkin olarak özetle şunlar söylenebilir;

- Gelişmiş ülkelerin korumacı politikalarına karşın Türkiye, genç nüfuslu diğer yeni sanayileşmiş ülkelerle birlikte hızla büyümeyi sürdürecektir.
- Türkiye’nin yüksek tempolu kalkınmasını sürdürmesindeki en önemli engel coğrafi ve kültürel konumundan kaynaklanmaktadır. Politik istikrar için gerekli toplumsal uzlaşma henüz tam olarak sağlanabilmiş değildir. 2010’lu yıllarda Türkiye’nin İslam dünyasında öne çıkma çabaları hem fırsat hem de riskleri içinde taşıyarak sürdürülecektir.
- Büyümenin bölgesel düzeyde farklı olmasına bağlı olarak ortaya çıkan gelir dağılımı eşitsizliği; dinsel ve etnik gerginlikleri beslemeye devam edecektir.
- “Osmanlı Milletler Topluluğu” yaklaşımı mevcut dünya konjonktürü ile uyumlu değildir. Dayanağı olmayan bir üstünlük duygusu yaratmaktadır. Büyük imparatorluklar antik dönemde kurulmuş ve yok olmuştur. Esas itibarıyla imparatorluklar, yerel oluşumların üzerine bir örtü çekmekte ve her yerel birim kendine özgünlüğü korumaya devam etmektedirler. Osmanlı tarihine ilişkin tespitlerin, hayal ürünü yaklaşımlarla değil araştırmaya dayalı bilimsel yaklaşımlarla yapılması gereklidir. Tarihsel gerçekçilik bilim dünyasının en sıkıntılı alanlarından birisidir. Türkiye’nin bölgesel güç olma ideali, tarihsel birikime olduğu kadar küresel ekonominin gereklerine uyumlanmayı da içermelidir. Aksi takdirde, geleceğimizi oluşturma yönündeki çok değerli vizyon oluşturma çabamız yanlış yönlere kayabilir.

Bu çalışmanın son amacı olarak belirlenmiş olan; Hayal ettiğimiz geleceğimizi mümkün, en azından, daha muhtemel hale getirmeye yönelik olarak, bu günden alınması gereken stratejik kararlara ilişkin eğilimler şöyle özetlenebilir;

Eğer bir ülke insan sermaye birikimini (beşeri sermaye –işgücü-, sosyal sermaye-bilgi ve beceri yeteneği-, doğal sermaye – enerji kaynakları- vb.) piyasa ekonomisi kuralları çerçevesinde kullanabiliyorsa o ülke zenginleşebiliyor. Serbest ekonomi kuralları olmadan zenginleşmek mümkün değildir ancak bugün sadece serbest ekonomi kurallarının işletilmesi yetmemekte aynı zamanda insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü kurallarının da uygulanması gerekmektedir.

Gelecekteki büyümenin kaynağı teknolojik gelişmelerde bulunmaktadır. Bilgi işlem teknolojileri, biyo-teknoloji, nano-teknoloji alanlarında yaşanan gelişmelerin yanı sıra enerji tasarrufu, iklim değişikliği ile mücadele açısından da teknolojik ilerlemeler önemli bir ekonomik büyüme potansiyelini taşımaktadırlar.

Aslında bu yukarıda sayılanlar birbiri ile iç içe geçmiş, hatta birbirinden ayrılmaz olgulardır. Ama hepsinin merkezinde; yani çağın tüm icatları, bütün düşünce sistemleri ve teknolojisinin toplandığı yer “Gaia’nın (dünya ana) ekolojik dengelere ilişkin verdiği alarm” da toplanmaktadır. O halde, hak ettiğimiz olası geleceği oluşturabilmek için bu sesi dinlememiz zorunludur.

Yönetim veya son yıllardaki tabiri ile yönetişim ülkelerin geleceğini belirleyen en önemli unsurdur. Risk alan, süratli düşünüp süratli karar veren liderlerin gittikçe kompleks hale gelen bugünkü dünyamızda çok iyi ve kaliteli ekiplere ihtiyacı vardır. Türkiye bu alanda yandaştan ekip kurma politikası yerine sürat ile yetkinden ekip kurma politikasına dönmek zorundadır. Türkiye'nin önündeki en büyük tehlike iyi yönetişim “ Good Governance” alanında yatmaktadır. Bu sorunu da aşabilen bir Türkiye'nin önünde büyük bir gelişim fırsatı yatmaktadır. Ülkelerin yaşamlarında 100 yıl, insanların yaşamlarındaki 18-21 yaş sınırına eş değerdir.

2023 yılında, Demokratik ve Laik Cumhuriyetimiz artık tamamen rüştünü ispat etmiş olacaktır. Türkiye'mizi Ulu önder Atatürk'ün bizlere hedef olarak gösterdiği “ Muassır Medeniyetleri Aşmak ” hedefi bir hayal değildir. Türkiye tüm kaynakları ve son derece vasıflı insan gücü ile önümüzdeki 40 yıl içerisinde bu hedefe kilitlenmeli ve ulaşmalıdır.